

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร

Protection of the Rights of Inmates in Military Prisons.

มนัส โย่งไทย

Manus Yongthai

นักศึกษา ปริญญาโท นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master Student of Laws (Public Law) Sukhothai Thammathirat University

Corresponding Author Email: yongthai27@hotmail.com

Received: 12 November 2021

Revised: 24 December 2021

Accepted: 31 December 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษและการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร 2. เพื่อศึกษาปัญหาของมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย 3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา และ 4. เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของประเทศไทย ให้มีมาตรฐานตามหลักการสากล เป็นการ ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยทางเอกสารจากตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ดัชนีบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร และการลงโทษทางวินัยทหารในประเทศไทยและ ต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) การ พิจารณาโทษไม่เป็นไปตามหลักการสากล โดยผู้บังคับบัญชาทางทหารไม่พิจารณาถึงมาตรการในการลงโทษตามที่กฎหมาย กำหนดไว้ โดยให้อำนาจกับเจ้าพนักงานเรือนจำทหารหรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษสามารถลงโทษทางวินัยกับผู้ต้องขังได้ด้วยตนเอง ซึ่ง ใช้การลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้ผู้ได้รับโทษเกิดความเข็ดหลาบและไม่ให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ต้องขังคนอื่น ทั้งนี้ ตามหลักการสากล แล้ว ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลทหารในการพิจารณาสั่งลงโทษ ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขังทหาร 2) มีการให้ดุลย พินิจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาลงโทษมากเกินไป หากองค์กรทหารให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการใช้ดุลยพินิจในการ พิจารณาลงโทษผู้ได้บังคับบัญชาอาจส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อทหารชั้นผู้น้อยผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ 3) ผลการศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมายในต่างประเทศ พบว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยทหารในต่างประเทศยังคงได้รับการคุ้มครองสิทธิในการยื่นฟ้องต่อศาล ปกครอง อีกทั้ง ผู้ถูกลงโทษยังมีสิทธิในการปฏิเสธการลงโทษจากผู้บังคับบัญชาและร้องขอให้ศาลทหารพิจารณาลงโทษแทน การลงโทษของผู้บังคับบัญชา และ 4) ทั้งนี้จากการศึกษาจึงเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 ให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายทหารใน ปัจจุบันนั้นต้องให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารโดยให้มีสิทธิเช่นเดียวกับสิทธิของผู้ต้องขังที่เป็นพลเรือน

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิ, ผู้ต้องขัง, เรือนจำทหาร

Abstract

This research consists purposes 1. study the concept of punishment theory and the protection of the rights of the inmates in military prisons, 2. study the problem of measures to protect the rights of military inmates to discipline military personnel in military prisons in Thailand, 3. study and compare measures to protect the rights of military inmates in military disciplinary action in military prisons in Thailand, Australia, UK and USA and 4.

suggest ways to improve the protection of the rights of military inmates in the disciplining of military personnel in Thailand in order to conform with the international standards. This independent study is a qualitative research study basing on a documentary research method by studying textbooks, books, dissertations, research papers, articles, and ordinances concerning the rights of inmates in military prisons and military disciplinary action in Thailand and abroad then use the information gathered from various related documents for content analysis. Finding issues as follows: 1) The consideration of punishment is contrary to international principles. The military commander did not consider the measures of punishment as required by the law. By giving the power to prison officers, soldiers, or anyone else, who have the power to order punishment, they can punish the inmates themselves, which uses harsh punishment in order to create deterrence and not to set an example for other inmates. According to international principles, this should be defined as the power of the military court to consider punishment. This is to protect the rights of military inmates. 2) The supervisor has a broad scope of discretion when it comes to imposing punishment. If a military organization gives commanders the power to exercise discretion against their subordinates, it can result in violence against minority soldiers. 3) The comparative study finds that the rights of military inmates in military disciplinary action is protected by administrative court. Moreover, military inmates can refuse to accept the disciplinary punishment and file a petition to the military court to render judgment upon the appropriate punishments. and 4) Consequently, the Military Prison Act of 1936 and the Military Discipline Act of 1933 are proposed to be amended to conform to the present circumstances. The amendment of military law must provide equivalent protection between the rights of military inmates and the rights of civilian prisoners.

Keywords: Protection of Rights, Inmate, Military Prisons

บทนำ

ปัจจุบันในประเทศไทยได้กำหนดการลงโทษในเรือนจำทหารโดยให้อำนาจการใช้ดุลยพินิจ แก่ผู้รับผิดชอบมากเกินไป ตัวอย่างเช่น เมื่อปี พ.ศ. 2559 กรณีพลทหาร 2 นาย สังกัดค่ายพยัคฆ์ จ.ยะลา ถูกผู้บังคับบัญชาลงโทษจนกระทั่งได้รับบาดเจ็บจำนวน 1 รายและเสียชีวิต จำนวน 1 ราย ผู้เสียชีวิต คือ พลทหาร ทรงธรรม หมุดหมัด และเมื่อปี พ.ศ. 2560 พลทหาร ยุทธทินันท์ บุญเนียม สังกัดมณฑลทหารบกที่ 45 จ.สุราษฎร์ธานี ได้เสียชีวิตระหว่างถูกขังคุกทหารเนื่องจากกระทำผิดวินัย (Thai Civil Rights and Investigative Journalism, 2564, น.1) จึงเป็นที่นำไปสู่ปัญหาการกระทำผิด การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกคุมขังในเรือนจำทหาร ทั้งนี้เห็นได้ว่านักโทษในเรือนจำทหารยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตามหลักความเสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติ และไม่สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังไทยตามแนวทางสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามอนุสัญญาเจนีวา และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 อีกทั้งปฏิญญาสากลของสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ที่ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะว่าสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนซึ่งไม่ควรถูกละเมิดและการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในสังคมโลก ทั้งนี้ประกอบกับ พ.ร.บ. เรือนจำทหารได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2479 ซึ่งได้มีการกำหนดไว้มาเป็นระยะเวลานานไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในภาวะปัจจุบัน ตลอดจนหน่วยงานทหารเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ จึงเป็นหน่วยงานที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ห้ามมีข้อโต้แย้งหรือวิจารณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น หาก

เจ้าหน้าที่คนใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาจะถือเป็นความผิดวินัยทหาร (Philip Alston, 1992, p.60-61) ในประเทศไทยนับแต่ที่มีการปกครองในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเท่าที่ควร เพราะไม่มีรัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองหรือรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพจึงถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ อย่างเช่นพระราชบัญญัติ ซึ่งต่อมาประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจน ความเท่าเทียมกันในทางกฎหมาย และเป็นเรื่องทั้งในประเทศไทย รวมไปถึงทั่วโลกที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายอีกด้วย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา มีการบัญญัติในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 และพุทธศักราช 2560 เช่น มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิเสรีภาพ โดยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตรวมทั้งร่างกาย มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ชื่อเสียง เกียรติยศ และครอบครัว มาตรา 34 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเขียน การพูด มาตรา 44 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ มาตรา 50 กำหนดหน้าที่ของบุคคล ได้แก่ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษอบรมในภาคบังคับ (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) มีการเสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครอง (10) ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนการกระทำที่ทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ (ดิเรก ควรสมาคม, 2563, น.137-138)

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่รับรองสิทธิมนุษยชนไว้ เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่ตรวจสอบ รายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้คำแนะนำเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ซึ่งแจ้งพร้อมทั้งรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องโดยเร็วในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมก็จะถูกทั่วโลกโจมตีได้ แม้กระทั่งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขในหลาย ๆ ประเด็น เช่น มาตรา 57 การให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจออกหมายจับแทนตำรวจ มาตรา 106-108 การให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาและจำเลยมากขึ้น เช่น มีสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวที่เพิ่มมากขึ้น มาตรา 165/1 การตั้งทนายความให้จำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง มาตรา 92 การค้นในที่เรือนต้องมีความยินยอมของศาล เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับหลักการเบื้องหลังสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พบว่ามีหลักการสำคัญเป็นต้นว่าหลักความเสมอภาค หลักการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักการสิทธิเสรีภาพของบุคคลด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในชีวิตร่างกาย (ดิเรก ควรสมาคม, 2563, น.138)

การลงโทษของทหารภายในค่ายทหารจะใช้วิธีการลงโทษที่ผิดกฎระเบียบวินัยทหารยังคงพบเห็นอยู่เสมอ ทุก ๆ ปีจะมีการเสนอข่าวเกี่ยวกับการฝึกทหารใหม่หรือการลงโทษทางวินัยจนทำให้เกิดบาดเจ็บและการสูญเสียจนกระทั่งมีการเสียชีวิตในค่ายทหาร เช่น เมื่อปี พ.ศ. 2554 พลทหารวิเชียร เผือกสม ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จ.นราธิวาส ถูกลงโทษและถูกทำร้ายจนกระทั่งเสียชีวิต และกรณีสิบโทกิตติกร สุธิพันธุ์ ได้ถูกนำตัวไปควบคุมที่มณฑลทหารบกที่ 25 ค่ายวีรวัฒน์โยธิน จ.สุรินทร์ ในระหว่างที่ถูกคุมขังได้เสียชีวิตลงในห้องขัง เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 09.00 น. โดยที่เจ้าหน้าที่ทหารได้มีการแจ้งให้

มารดาทราบว่า สิบโท กิตติกร สุธิพันธ์ได้นอนหนาวตายในห้องข้างเรือนจำทหาร รวมทั้งพลทหาร ยุทธินันท์ บุญเนียม อายุ 22 ปี สังกัดมณฑลทหารบกที่ 45 จ.สุราษฎร์ธานี ถูกทำร้ายร่างกายระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำมณฑลทหารบกที่ 45 จนได้รับบาดเจ็บสาหัส และไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานีและประการสำคัญเพราะทหารก็ยังอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐหรือสังคมโดยรวมอยู่ ประกอบกับปัจจุบันได้มีการใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ที่ได้ให้ความสำคัญอันส่งผลถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหารอีกด้วย (กิตติกร สุธิพันธ์, 2564, น.1)

หลายเหตุการณ์มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับการควบคุมทางวินัยทหารอย่างเคร่งครัด ซึ่งกองทัพก็ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ เห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมาหากเกิดเหตุการณ์ทำนองนี้ กองทัพมักจะเจอกับข่าวดังกล่าวก่อน แต่ในยุคปัจจุบันที่ประชาชนสามารถเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างไร้พรมแดนและความตื่นตัวของประชาชนผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ดังเช่นในปัจจุบันทำให้กองทัพจึงต้องมาชี้แจงต่อสาธารณะมากขึ้น รวมทั้งงานวิชาการต่าง ๆ ที่ศึกษาโดยคนในกองทัพจึงพยายามเสนอให้กองทัพปรับแก้ไขเกี่ยวกับการบังคับใช้วินัยทหารเพื่อลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกองทัพ เรือนจำทหารถือว่าเป็นหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดและเกี่ยวข้องกับการบังคับโทษแก่ทหารหรือผู้ต้องขังทหารที่กระทำความผิด และเจ้าพนักงานเรือนจำที่จะรับบุคคลไว้เป็นผู้ต้องขังได้ ก็ต่อเมื่อได้รับหมายของศาลทหารหรือเอกสารอันเป็นคำสั่งของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ซึ่งหากพิจารณาจะเห็นว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นทหารจะมีลักษณะที่แตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา แต่ในส่วนของทหารจะมีบทบัญญัติในเรื่องที่กระทำความผิดพิเศษเพิ่มขึ้น และจะมีการลงโทษที่หนักยิ่งกว่าบุคคลที่เป็นพลเรือนทั่วไป เช่น การที่ทหารไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาถือว่าเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายทางอาญาทหาร ซึ่งมีการกำหนดโทษสูงสุดถึงการประหารชีวิต หรือการที่ทหารผู้ใดใช้กำลังประทุษร้ายต่อผู้ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาต้องระวางโทษสูงสุดถึงการประหารชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้กฎหมายฝ่ายทหารยังให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาสามารถที่จะส่งลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดทางวินัยแทนการส่งตัวไปดำเนินคดีอาญาได้ จะใช้การลงทัณฑ์แก่ทหารที่กระทำความผิด เช่น กัก ขัง จำขัง เป็นต้น หากทางอาญากฎหมายบ้านเมืองไม่อาจใช้ลงทัณฑ์ได้ ก็จะต้องใช้วิธีศาลทหารในการพิจารณาพิพากษาลงโทษทหารผู้กระทำความผิดตามโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ ในปัจจุบันเรือนจำทหารจะมีอำนาจการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทหารนับจากที่ได้รับตัวเข้าไว้ในเรือนจำทหาร จนกระทั่งถูกปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร เช่น การขังห้องมืด การขังเดี่ยวถือว่าเป็นการละเมิดต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหาร (ราชกิจจานุเบกษา, 2479)

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรศึกษาแนวทาง หรือมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหารให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และกฎหมายของต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ และการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร
2. เพื่อศึกษาปัญหาของมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา
4. เพื่อศึกษาเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของประเทศไทยให้มีมาตรฐานตามหลักกฎหมายสากล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารจากตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ตั๋วบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร และการลงโทษทางวินัยทหารในประเทศไทยและต่างประเทศ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารจากตำรา หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ตั๋วบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร และการลงโทษทางวินัยทหารในประเทศไทยและต่างประเทศ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้การรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ และการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร

ผลการวิจัยพบว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังมีแนวคิดที่มาจากการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังปรากฏชัดเจนในหลักสากล เนื่องจากปัจจุบันสหประชาชาติได้พยายามที่จะให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง มีแนวคิดที่มาจากการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังปรากฏชัดเจนในหลักสากล เนื่องจากปัจจุบันสหประชาชาติได้พยายามที่จะให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นโดยมีการรณรงค์ให้รัฐบาลของต่างประเทศต่าง ๆ ได้มีความรู้ความเข้าใจในด้านทฤษฎีและให้มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้แต่ละประเทศได้มีการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปบัญญัติเพื่อ เป็นกฎหมายภายในเพื่อให้เป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้นหากจะกล่าวแล้วสิทธิของผู้ต้องขัง ดังนั้น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม ทฤษฎีการลงโทษแบบบรรณาธิปไตย และ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่และยับยั้ง

2. ปัญหาของมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางหรือมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในต่างประเทศ จะมีการลงโทษ โดยคำสั่งการลงทัณฑ์ทางวินัยต่อทหารที่มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับใช้ทันที ถือเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ใช้ปกติในกิจการทางการปกครองทางทหาร ผู้ที่ถูกลงทัณฑ์หากเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมทางวินัย ก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อให้สั่งยกเลิกเพิกถอนคำสั่งลงทัณฑ์ดังกล่าวหรือยับยั้งการกระทำของผู้บังคับบัญชาได้ และยังมีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยทหารเกินขอบเขตได้ ทหารที่ถูกลงโทษจำขังจะถูกลดทอนสิทธิเป็นอย่างมาก เช่น ไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย ไม่มีสิทธิตรวจดูเอกสารหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ มีสิทธิปรึกษาทนายความได้แต่ศาลทหารไม่มีทนายความอาสา ตลอดจน การเข้าถึงทนายความก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่มีสิทธิเลือกให้ศาลทหารพิจารณาการลงโทษและมีสิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณาลับหลังผู้บังคับบัญชาได้ เป็นต้น

3. ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา

ผลการวิจัยพบว่า การลงโทษผู้กระทำความผิดวินัยทหารในต่างประเทศยังคงได้รับการคุ้มครองสิทธิในการยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง อีกทั้ง ผู้ถูกลงโทษยังมีสิทธิในการปฏิเสธการลงโทษจากผู้บังคับบัญชาและร้องขอให้ศาลทหารพิจารณาการลงโทษแทนการลงโทษของผู้บังคับบัญชาได้ และยังมีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลปกครองมีคำสั่งใช้วิธีการชั่วคราวอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยทหารเกินขอบเขตได้

4. แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของประเทศไทยให้มีมาตรฐานตามหลักกฎหมายสากล

ผลการวิจัยพบว่า การพิจารณาลงโทษควรเป็นไปตามหลักสากล เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษได้รับสิทธิคุ้มครองหลายประการ ไม่ควรให้ดุลยพินิจในการลงโทษแก่ผู้คุมมากเกินไปและควรมีผู้ที่มีตำแหน่งที่สูงกว่า คอยตรวจตรากำกับดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ต้องขังทหาร จึงเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ.2479 และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายทหารในปัจจุบันนั้นต้องให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารโดยให้มีสิทธิเช่นเดียวกับสิทธิของผู้ต้องขังที่เป็นพลเรือน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ และการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร พบว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ในส่วนของ การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังมีแนวคิดที่มาจากการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังปรากฏชัดเจน ในหลักสากล เนื่องจากปัจจุบันสหประชาชาติได้พยายามที่จะให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม ทฤษฎีการลงโทษแบบบรรณาธิปไตย และทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่และยับยั้ง

2. เพื่อศึกษาปัญหาของมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย พบว่า แนวทางหรือมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในต่างประเทศจะมีการลงโทษ โดยคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อทหารที่มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับใช้ทันที ถือเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ใช้ปกติในกิจการทางการปกครองทางทหาร ผู้ที่ถูกลงโทษหากเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมทางวินัยก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อให้สั่งยกเลิก เพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าวหรือยับยั้งการกระทำของผู้บังคับบัญชาได้

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ในทุกประเทศต่างพยายามหาข้อบัญญัติทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นสากลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเรือนจำทหารในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการของบทบัญญัติได้ เนื่องจากการปฏิบัติในเรือนจำทหารยังคงพบปัญหาที่สำคัญ คือ การลงโทษทางวินัยทหารด้วยการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำทหารมากเกินไปจนทำให้ผู้ต้องขังเกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ผู้ต้องขังทหารโดยหลักแล้วผู้ต้องขังทหารยังเป็นบุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปหรือผู้ต้องขังที่เป็นพลเรือนวันแต่สิทธิเสรีภาพต่างๆ

จะต้องถูกจำกัดลงโดยผลของกฎหมาย และเพื่อความสงบเรียบร้อยในสังคมของประเทศ และยังคงมีสิทธิเสรีภาพบางส่วนตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของประเทศไทยให้มีมาตรฐานตามหลักกฎหมายสากล พบว่า ในเรือนจำทหารของประเทศไทยในการลงโทษยังไม่เป็นไปตามหลักสากลเท่าที่ควร ซึ่งในปัจจุบันมีการให้ดุลยพินิจผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาลงโทษมากเกินไป ถ้าองค์กรทหารให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาลงโทษผู้ได้บังคับบัญชาอาจส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อทหารชั้นผู้น้อยได้ การลงโทษทางวินัยทหารแม้จะมีกฎหมายให้อำนาจไว้แต่ผู้บังคับบัญชาใช้การลงโทษตามอำเภอใจของแต่ละคน โดยผู้บังคับบัญชาทางทหารจะไม่ค่อยพิจารณาถึงมาตรการในการลงโทษตามที่กำหนดไว้ในแบบธรรมเนียมทหาร

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ และการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร จะเห็นว่า การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังมีแนวคิดที่มาจากทฤษฎีการยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังปรากฏชัดเจนในหลักสากล เนื่องจากปัจจุบันสหประชาชาติได้พยายามที่จะให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

2. เกี่ยวกับปัญหาของมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย จะเห็นว่า แนวทางหรือมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในต่างประเทศจะมีการลงโทษ โดยคำสั่งลงโทษทางวินัยต่อทหารที่มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลบังคับใช้ทันที ถือเป็นกระบวนการทางกฎหมายที่ใช้ปกติในกิจการทางการปกครองทางทหาร ผู้ที่ถูกลงโทษหากเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมทางวินัยก็สามารถยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง เพื่อให้สั่งยกเลิก เพิกถอนคำสั่งลงโทษดังกล่าวหรือยังการกระทำของผู้บังคับบัญชาได้

3. เกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในการลงโทษทางวินัยทหารของเรือนจำทหารในประเทศไทย ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นว่า ในทุกประเทศต่างพยายามหาข้อบัญญัติทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นสากลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเรือนจำทหารในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติไปตามหลักการของบทบัญญัติได้ เนื่องจากการปฏิบัติในเรือนจำทหารยังคงพบปัญหาที่สำคัญ คือ การลงโทษทางวินัยทหารด้วยการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำทหารมากเกินไปจนทำให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตอยู่บ่อยครั้ง จึงควรมีการปรับปรุงกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหารให้เด็ดขาด ครอบคลุม และน่าเชื่อถือเหมือนต่างประเทศ

4. เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทหารในด้านการลงโทษทางวินัยทหารของประเทศไทยให้มีมาตรฐานตามหลักกฎหมายสากล จะเห็นว่า การพิจารณาลงโทษควรเป็นไปตามหลักสากล ทั้งนี้ควรแก้ไขปรับปรุงใน พ.ร.บ.เรือนจำทหาร พ.ศ.2479 และพ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 ซึ่งได้ใช้มาเป็นระยะเวลานานทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษได้รับสิทธิคุ้มครองหลายประการ ไม่ควรให้ดุลยพินิจในการลงโทษแก่ผู้คุมมากเกินไปและควรมีผู้ที่มีตำแหน่งที่สูงกว่าคอยตรวจตรากำกับดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ต้องขังทหาร ซึ่งในปัจจุบันมีการให้ดุลยพินิจผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาลงโทษมากเกินไป ถ้าองค์กรทหารให้อำนาจผู้บังคับบัญชาในการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาลงโทษผู้ได้บังคับบัญชาอาจส่งผลให้เกิดความรุนแรงต่อทหารชั้นผู้น้อยได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพิจารณาสิทธิควรเป็นไปตามหลักสากลควรเพิ่มเติมใน พ.ร.บ. เรือนจำทหาร พ.ศ.2479 และพ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 เพื่อให้ผู้ถูกลงโทษควรจะได้รับสิทธิคุ้มครองหลายประการ อาทิเช่น มีสิทธิอุทธรณ์ สิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน สิทธิในการนำพยานหลักฐานเข้าต่อสู้ มีสิทธิที่จะปฏิเสธการใช้อำนาจทางวินัยทหารของผู้บังคับบัญชา โดยจะเลือกให้ศาลทหารพิจารณาแทนสิทธิในการพิจารณาต่อหน้าหรือพิจารณาลับหลังผู้บังคับบัญชาก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และประเทศอื่น ๆ

1.2 จากที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการลงโทษและหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหารต่างประเทศ ทั้งในประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ จะเห็นได้ว่าในทุกประเทศต่างพยายามหาข้อบัญญัติทางกฎหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อให้มีความสอดคล้องกับสิทธิและเสรีภาพ หลักความเสมอภาค และสอดคล้องกับหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นสากลก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติเรือนจำทหารในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าไม่สามารถปฏิบัติไปตามหลักการของบทบัญญัติได้ เนื่องจากการปฏิบัติในเรือนจำทหารยังคงพบปัญหาที่สำคัญ คือ การลงโทษทางวินัยทหารด้วยการลงโทษผู้ต้องขังในเรือนจำทหารมากเกินไปจนก่อให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตอยู่บ่อยครั้ง ผู้ศึกษาเห็นว่าไม่ควรให้ดุลยพินิจในการลงโทษแก่ผู้คุมมากเกินไปและควรมีผู้ที่มีตำแหน่งที่สูงกว่าคอยตรวจตรากำกับดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้คุมลงโทษผู้ต้องขังโดยอำเภอใจ และหากผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจโดยมิชอบก็สามารถอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นยศที่สูงขึ้นไปในสายการบังคับบัญชาให้พิจารณาหรือทบทวนและแก้ไขคำสั่งการลงโทษได้ เช่นเดียวกับระบบการบังคับบัญชาในประเทศต่าง ๆ ถือเป็นการแก้ไขคำสั่งทางการปกครอง หากผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษทางวินัยเห็นว่ายังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาจะนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลปกครองขอให้ยกเลิกเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวหรือยับยั้งการกระทำของผู้บังคับบัญชาในการลงโทษ เพื่อให้ศาลปกครองได้มีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ได้ รวมทั้งสามารถฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมเช่นเดียวกับบุคคลพลเรือนทั่ว ๆ ไปได้อีกทางหนึ่ง

1.3 ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย พ.ร.บ. เรือนจำทหาร พ.ศ.2479 และพ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 ในปัจจุบันซึ่งใช้มาเป็นเวลานาน มีความล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ควรมีการปรับปรุงให้ผู้ถูกลงโทษ เมื่อมีการลงโทษที่ไม่เป็นธรรมหรือการลงโทษนั้นไม่เหมาะสมกับโทษที่ตนกระทำความผิดก็มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยต่อศาลทหารได้ มีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลปกครองเหมือนกับพลเรือนทั่ว ๆ ไป และมีสิทธิที่จะปรึกษาทนายความเกี่ยวกับการกระทำความผิดของตนในข้อกฎหมายในการต่อสู้คดีความ แต่ศาลทหารไม่มีทนายความอาสา ตลอดจนการเข้าถึงทนายความเป็นไปได้ความยากลำบาก รวมทั้งมีสิทธิตรวจสอบพยานหลักฐาน มีสิทธินำพยานหลักฐานมาสืบต่อสู้ได้ เนื่องจากทหารก็เป็นประชาชนคนหนึ่งควรที่จะได้รับสิทธิเช่นเดียวกับประชาชนพลเรือนทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหารกับผู้ต้องขังในเรือนจำพลเรือนว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในเรือนจำทหาร ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

2.2 ควรมีการทบทวนพ.ร.บ.เรือนจำทหาร พ.ศ.2479 และพ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ.2476 ทุก ๆ 10 ปี เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีความทันสมัยอยู่เสมอและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช มโนลีหกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตา วิมลคุณารักษ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าบทความนี้ โดยทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำจนทำให้การศึกษาค้นคว้าบทความฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาค้นคว้าบทความครั้งนี้ที่ทุกท่านได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกร สุธีพันธ์. (2564). *ปมข่าวสิบโท. MThai News*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2564, จาก <https://news.mthai.com/>
- ดิเรก ควรสมาคม. (2563). สิทธิมนุษยชน: ศึกษาเปรียบเทียบในทางพระพุทธศาสนา. *วารสารนิติ รัฐกิจ และสังคมศาสตร์*, 4(2), น.133-160.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2479). *พระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2564, จาก <http://www.ilc2012.org/ilc60/images/frile/manul14/jamtahan/3.pdf>
- Philip Alston. (1992). *The Commission on Human Rights in Philip Alston the United Nations and Human Rights: A critical Appraisal*. Oxford: Clarendon Press.
- Thai Civil Rights and Investigative Journalism. (2564). *ส่องงานวิจัยวิทยุทหาร เสนอศาลปกครองเข้าตรวจสอบ-สร้างความ เป็นธรรม*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2564, จาก <https://www.tcijthai.com/news/2017/4/scoop/6900>